

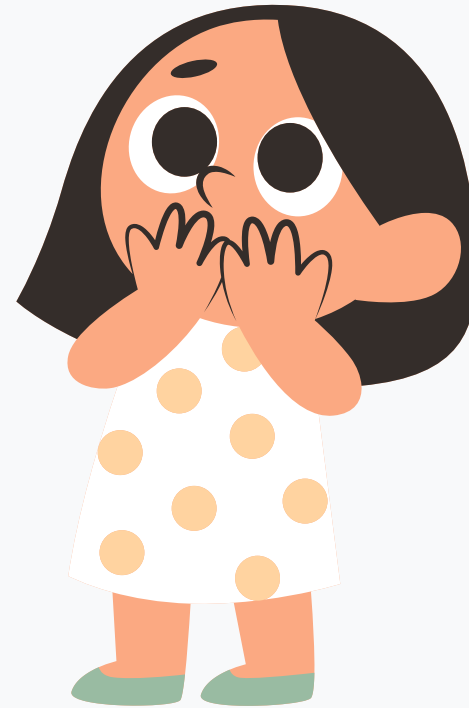
DİJİTAL AYAK İZİ

Dijital Ayak İzi

Çevrimiçi Kalıcılık

Arama motoruna adımızı yazdığımızda neler karşımıza çıkıyor?

Yıllar önce yüklenen bir fotoğraf veya yazılan bir haber neden hâlâ orada?

Çevrimiçi Kalıcılık

İnternete yüklenen bir fotoğraf, video veya yazılan bir yorum, biz "Sil" tuşuna bassak bile tamamen kaybolmaz. Başka kullanıcılar tarafından ekran görüntüsü alınmış veya sunuculara kaydedilmiş olabilir. Verilerin internette yıllarca kalabilmesi durumuna çevrim içi kalıcılık denir.

Dijital Ayak İzi

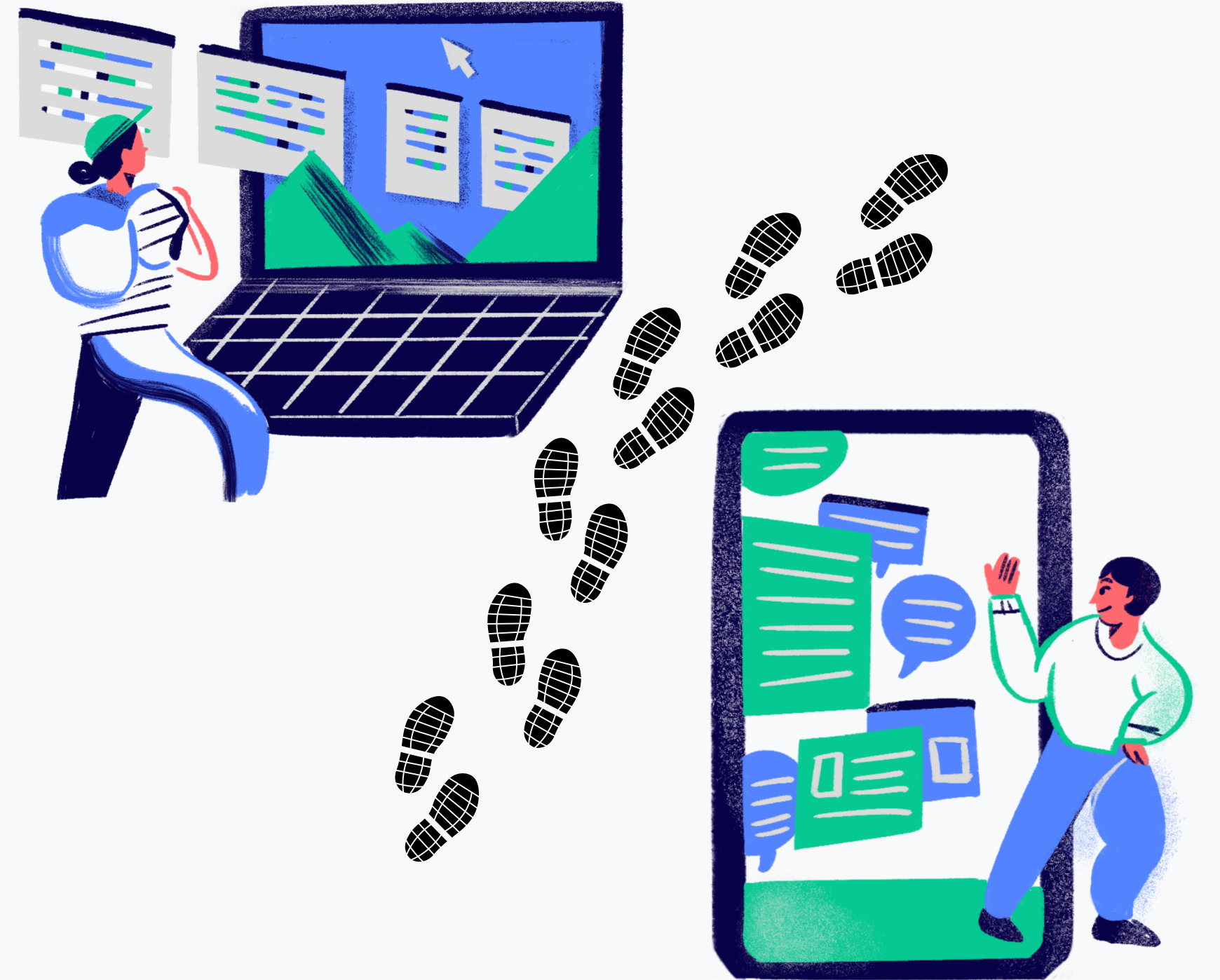
İnterneti koca bir kumsal gibi düşünün. Girdiğimiz siteler, izlediğimiz videolar, oynadığımız oyunlar ve yazdığımız yorumlar bu kumsalda bıraktığımız izlerdir. İnterneti kullanırken sanal dünyada bilerek veya farkında olmadan bıraktığımız veri izlerinin tamamına dijital ayak izi denir.

Dijital Ayak İzi Nasıl Oluşur?

Günlük hayatta çok basit ve masum görünen çevrim içi hareketler aslında dijital ayak izimizi oluşturur.

- Bir çevrim içi oyunda hesap açarken kullandığımız isim.
- YouTube'da komik bir kedi videosuna bıraktığımız "Çok tatlı!" yorumu.
- Arama motorunda ödevimiz için arattığımız "Güneş sistemindeki gezegenler" kelimeleri.
- Bir uygulamayı indirirken "Konumuma erişmesine izin ver" butonuna tıklamamız.
- Sevdiğimiz bir müzik grubunun sayfasını "Beğen" butonuna basarak takip etmemiz.

Farklı Dijital Ayak İzleri

Ayak izleri iki farklı şekilde oluşur ve bu ayrımı bilmek kontrolü sağlamanın ilk adımıdır:

Aktif Dijital Ayak İzi

Kendi isteğimizle paylaştığımız ve tamamen farkında olduğumuz izlerdir. Kendi fotoğrafımızı sosyal medyada paylaşmak, bir blog yazısı yazmak, arkadaşımıza e-posta göndermek veya oyunda sohbet penceresine mesaj yazmak aktif ayak izidir.

Farklı Dijital Ayak İzleri

Pasif Dijital Ayak İzi

Arka planda çalışan sistemlerin, bizim haberimiz olmadan (veya okumadan onayladığımız sözleşmelerle) topladığı verilerdir. Hangi web sitesinde kaç dakika durduğunuz, internete bağlandığınız cihazın türü (telefon mu tablet mi?), IP adresiniz ve arama geçmişiniz pasif izlerdir.

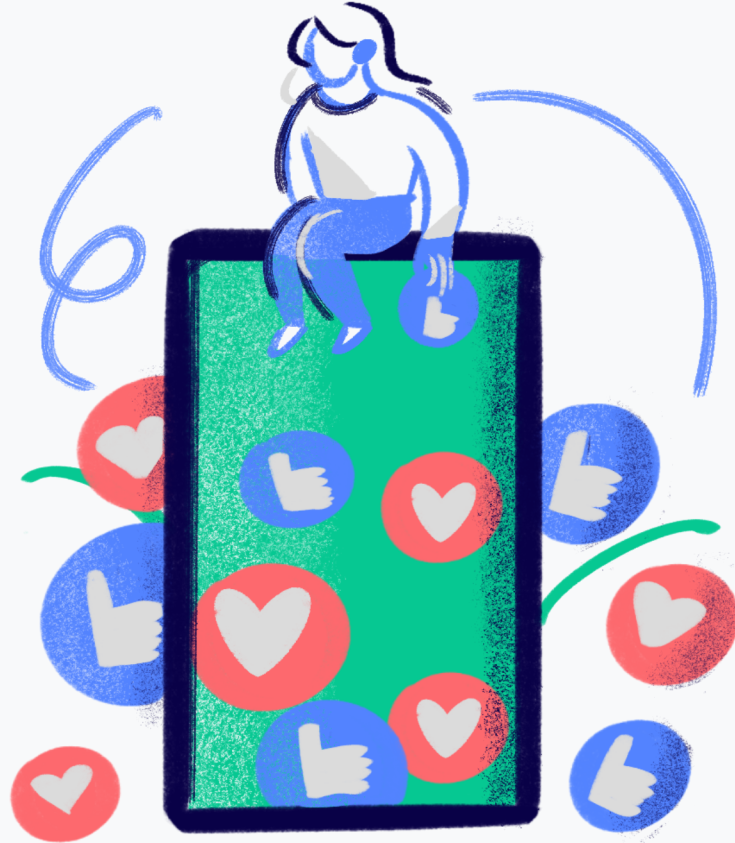

Farklı Dijital Ayak İzleri

Pasif Dijital Ayak İzi

Örneğin dün internette kırmızı bir bisiklet arattınız. Bugün başka bir siteye girdiğinizde karşınıza sürekli bisiklet reklamları çıkıyorsa, bu pasif ayak izinizin takip edildiğini gösterir.

UNUTMAYIN! İNTERNET ASLA UNUTMAZ!

İnternete yüklenen bir içerik, siz onu kendi cihazınızdan silseniz bile sunucularda (dev bilgisayarlarda) saklanmaya devam edebilir. Başka biri o fotoğrafın veya yorumun ekran görüntüsünü (screenshot) almış olabilir.

Dijital ayak izimiz, aslında bizim "sanal itibarımızdır". Yıllar sonra üniversiteye başvururken veya bir iş görüşmesine giderken, yetkililer adımızı internette aratabilir. 5. sınıftayken internette kullandığımız kötü bir dil veya olumsuz bir paylaşım, yetişkinlik hayatımızda bile karşımıza çıkıp bizi olumsuz etkileyebilir.

UNUTMAYIN! İNTERNET ASLA UNUTMAZ!

İnternette bir şey paylaşmadan önce kısa bir süre düşünmeliyiz.

“Bunun herkes tarafından görülmesi benim için sorun olur mu?” sorusunu paylaşımı yapmadan önce mutlaka düşünmeliyiz. Bu kişisel bilgilerimiz de olabilir, bir anlık öfke ile paylaşılacak olumsuz ifadeler de olabilir. Cevabımız “Evet” ise paylaşmaktan kaçınmamız gerekir.

Dijital Ayak İzi Testi

Peki senin dijital ayak izin ne durumda?

10 soruluk Dijital Ayak İzi Testi için;

TIKLA

Dikkat Edilmezse Bizi Bekleyen Sorunlar

Dijital ayak izini yönetememek, karşılaşılabileceğimiz birçok ciddi güvenlik riskine yol açar:

Fiziksel Güvenlik İhlali: Sosyal medyada veya oyunlarda sürekli "Şu an şu parktayım", "Ailemle tatile gidiyoruz, ev boş" gibi anlık konum ve durum paylaşımları yapmak, kötü niyetli kişilerin fiziksel dünyada çocuğa ulaşmasına veya boşalan eve hırsız girmesine neden olabilir.

Dikkat Edilmezse Bizi Bekleyen Sorunlar

Siber Zorbalığa Hedef Olma: Aşırı derecede kişisel bilgi paylaşmak, siber zorbalara malzeme verir. Paylaşılan bir fotoğrafin üzerinde oynanarak alay konusu yapılması veya kişinin zaaflarının (korktuğu, sevmediği şeyler) kullanılması kolaylaşır.

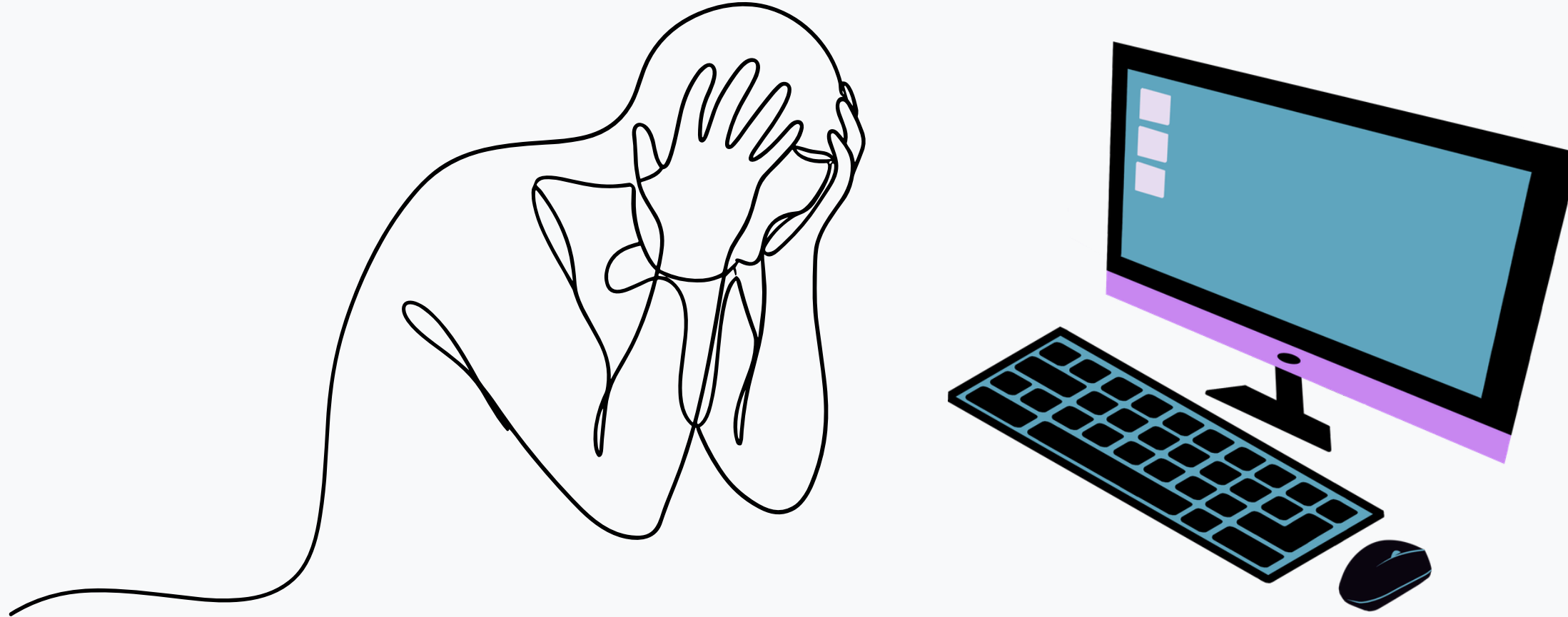
Dikkat Edilmezse Bizi Bekleyen Sorunlar

Kimlik Avı ve Dolandırıcılık: İnternette çok fazla kişisel bilgi (doğum tarihi, tuttuğu takım, evcil hayvanının adı) bırakan kişiler, şifre hırsızları için kolay hedeftir. Kötü niyetli kişiler bu izleri birleştirek çocuğun hesap şifrelerini tahmin edebilir.

Dikkat Edilmezse Bizi Bekleyen Sorunlar

Dijital Utanç ve Pişmanlık: Öfkeyle yazılan bir mesaj veya şaka amaçlı çekilmiş uygunsuz bir fotoğrafın yıllar sonra ortaya çıkması, kişinin ruh sağlığını bozacak kadar büyük bir pişmanlık ve utanç kaynağı olabilir.

Dijital Ayak İzini Nasıl Kontrol Edebiliriz?

"DÜŞÜN" Kuralını Uygulamak

Bir gönderi veya yorum paylaşmadan önce şu sorular sorulmalıdır:

- *Bu bilgi Doğru mu?*
- *Birisini Üzer mi?*
- *Bunu paylaşmak Şart mı?*
- *Bu fotoğraf ileride beni utandırır mı?*

Dijital Ayak İzini Nasıl Kontrol Edebiliriz?

Gizlilik Ayarlarını Kalkan Olarak Kullanmak

Oynanan oyunlarda ve kullanılan uygulamalarda profilin "Herkes Açık (Public)" yerine "Sadece Arkadaşlar (Private)" olarak ayarlanması gerekir. Tanınmayan kişilerden gelen arkadaşlık istekleri reddedilmelidir.

Dijital Ayak İzini Nasıl Kontrol Edebiliriz?

Kişisel Bilgileri Saklamak

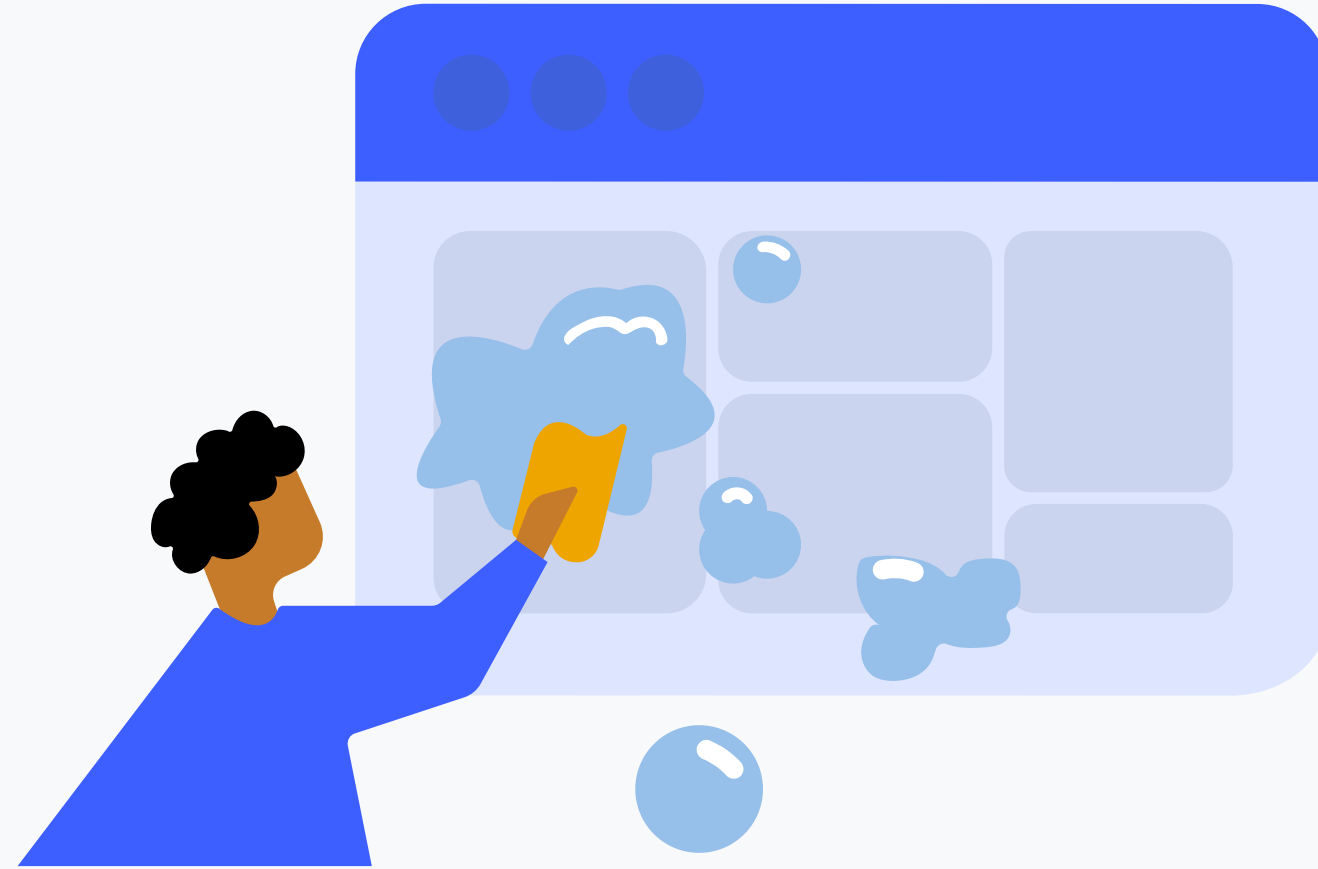
Şifreler, ev adresi, telefon numarası, TC Kimlik Numarası ve okul adı gibi hayati bilgilerin asla aktif ayak izi olarak internete bırakılmaması gerekir.

Dijital Ayak İzini Nasıl Kontrol Edebiliriz?

Düzenli Dijital Temizlik Yapmak

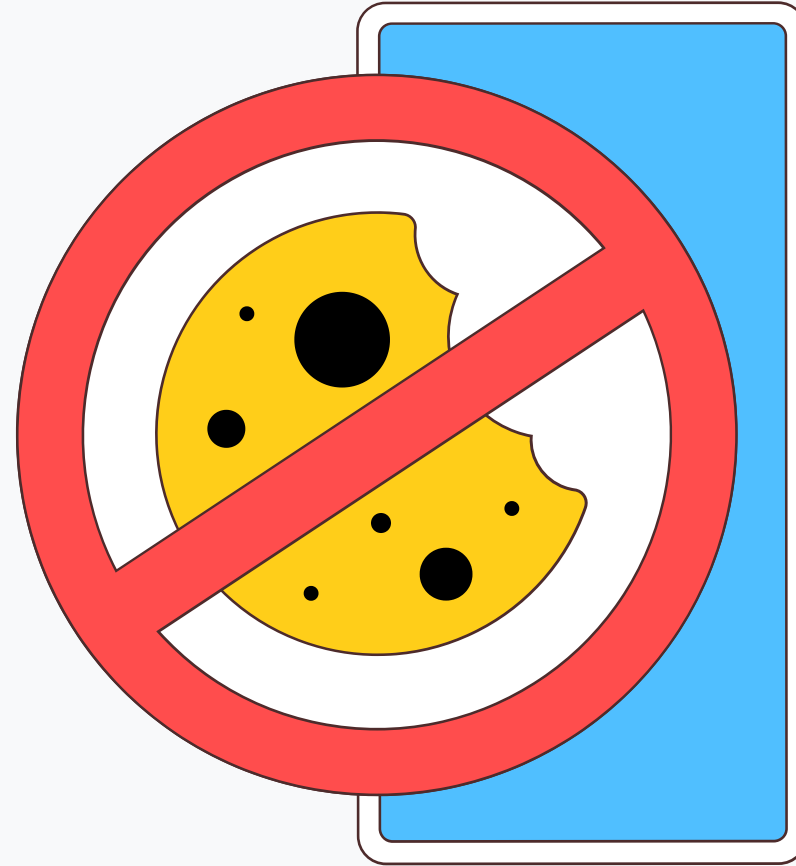
Eski, kullanılmayan hesapların silinmesi, pişman olunan veya artık temsil etmediğine inanılan eski yorumların/fotoğrafların temizlenmesi gerekir.

Dijital Ayak İzini Nasıl Kontrol Edebiliriz?

Çerezleri (Cookies) Sınırlandırmak

Uygulamaların veya web sitelerinin pasif izleri takip etmemesi için, her "Kabul Et" butonuna basılmaması, aileden destek alınarak cihazların gizlilik ayarlarından konum servislerinin sınırlandırılması gerekir.

UNUTMA!

Dijital ayak izi her zaman kötü bir şey değildir! İyi bir dijital ayak izi de bırakabiliriz. Bu tamamen bizim elimizde.

Amacımız internette hiç iz bırakmamak değil, bilinçli kullanıp iyi bir dijital iz bırakmak olmalıdır.

